

Професійна кар'єра випускника: особисті сподівання та проблеми працевлаштування

Дослідники все частіше виказують думку про значення суб'єктивних факторів у структуруванні ринку праці, зокрема, підкреслюється важлива роль індивідуальних думок, оцінок, сподівань потенційних робітників – в тому числі і випускників. Не маючи досвіду роботи по отриманій спеціальності, молоді фахівці, що залишають стіни вузів, є дуже вразливими на ринку праці. Ситуація ускладнюється тим, що більшість з них розчаровані, бо їх сподівання на те, що вуз дасть можливість стати кваліфікованим спеціалістом, забезпечити високий матеріальний статок та підвищити свій статус не справдилися, адже отримання диплому для цього не достатньо. Це негативно впливає на формування позитивного ставлення молодого фахівця до своєї професійної кар'єри, до подальшого включення у трудову діяльність.

Чи може допомогти ВУЗ в індивідуальному кар'єрному зростанні молодого фахівця? Чи сприяє отримання вищої освіти життєвому успіху в цілому? Ці питання, звичайно, не залишалися поза увагою спеціалістів. Питання власне професійної кар'єри і можливостей розвитку кар'єрних ліній в умовах сучасного ринку праці розглядалися у працях В.І.Добренєкова, В.С.Карпичева, Ю.О. Чернецького, С.О. Шаронової та інших.

Чисельні дослідження останнім часом фіксують достатньо високий рівень орієнтації молоді на освіту як цінність. Крім того, студенти вважають, що освіта сприяє підвищенню соціального статусу та життєвому успіху в цілому, але чи реальні ці сподівання. Щоб підтвердити свої надії молодим людям потрібно отримати роботу. По-перше, треба з'ясувати на кого або на що спираються випускники у питаннях майбутнього працевлаштування. По результатам дослідження, що здійснено за участю автора, крім себе студенти у питанні працевлаштування спираються на рідних та знайомих. Даний факт можна пояснити тим, що більшість студентів живе з батьками, і багато хто з опитаних не має матеріальної незалежності. Більше того, результати, багатьох досліджень констатують тенденцію залежності доступності вищої освіти від того батьківського економічного, культурного та соціального капіталу, яким можуть скористатись ті, хто прагне вступити до ВУЗу. Крім того, батьки забезпечують неформальні канали комунікації, що дозволяють отримати випускнику бажану роботу.

Крім родини існують інші соціальні інституції, що опікуються працевлаштуванням молоді після закінчення вузу. Державою здійснено ряд заходів щодо сприяння забезпечення молодих фахівців робочими місцями, однак втілення норм закону у щоденну практику залишається на початковій стадії. Незважаючи на досить високу поінформованість серед населення про їх діяльність, державні установи не можуть сьогодні вплинути на ефективність працевлаштування молоді, у тому числі - з вищою освітою. Розуміючи усі труднощі, з якими сучасні студенти-випускники повинні зіткнутися, вони демонструють досить активну позицію в сфері працевлаштування. В той же час, найефективнішим засобом сприяння зайнятості молоді частина респондентів вважає забезпечення навчальними закладами першого робочого місця випускникам та встановлення на підприємствах квоти для молоді. Оскільки полегшення доступу студентів до освітніх ресурсів і ринків праці є одним з основних напрямків, що задекларовано в основних документах Болонського процесу, самі інститути вищої освіти мають більш активно залучатись до вирішення проблем працевлаштування випускників.

Пошук нових підходів до працевлаштування випускників із врахуванням ролі самостійного планування особистої кар'єри наводить нас на думку про використання досвіду планування кар'єри в рамках допрофесійної освіти школярів. Зараз ВУЗи вводять до учбових планів спеціальні навчальні курси, пов'язані з прийняттям Україною положень Болонської декларації. На наш погляд доречним було б розширити ці курси практикумом з можливостей самопрезентації молодого спеціаліста на ринку праці, практичними рекомендаціями по плануванню кар'єри. Це може бути правильне написання резюме, з типовими помилками і зауваженнями роботодавців; формування навичок пошуку роботи в Інтернет; правила планування особистої професійної кар'єри; можливості професійної реалізації у галузях, що напряду не пов'язані з обраною професією.